

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrt „ — „ 80
Posamezne štev.
15 kr.

Oznaniła
ikrat natisnena
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznaniła in reklamacije
pošiljajo se
upravnističu
v Maribor.
Odprte reklamacije
so poštnine proste.

POPOTNIK.

Glasilo

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
uredništču
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pismom,
na katera se želi
odgovor,
naj se pride
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se ne oziramo.

Nefrankovana pisma,
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
oceno poslana knjige
se ne vračajo.

Razglas.

Upravni odbor „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ se je izrekel iz tehničnih vzrokov zoper preložitve glavne skupščine „Zaveze“ na mesec september. Glavna skupščina se torej vrši po prvotnem sklepu upravnega odbora dne 4. in 5. avgusta t. l. v Celju.

V Št. Juriju pri Kranju, dne 5. junija 1897.

Za upravni odbor „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“:

Dragotin Česnik s. r.,
tač. tajnik.

L. Jelenc s. r.,
tač. predsednik.

Utrinki iz socialne pedagogike.

Piše Brinjos. (Dalje.)

Ako si materijelno blago natančneje ogledamo, odprejo se našim očem trije stadiji, ki se stekajo v reko narodne blaginje, in sicer: 1. pridelovanje, 2. obrtništvo, 3. promet. Pridelovanje deli se zopet v tri veje: v poljedelstvo, rudarstvo in gozdarstvo.

Poljedelstvo je podlaga sleherni družbi, ki bi se naj nam dopadala z npravnega stališča. Ako poljedelstvo le životari, manjka vsakdanjega kruha, fizično telo hira in obnemaguje. Da je pa vsestransko razvito, daje pridelkov čez potrebo, ki se morejo drugje plodonosno uporabiti. Poljedelstvo je razum materijelnega tudi socialno-etičnega pomena. S poljedelstvom, s prvo setvijo začelo se je novo poglavje v svetovni povestnici. Še le ko je pohajkujoči pastir prijel za motiko in plug, zaiskrilo se je v njem čustvo domovinioljubja, kajti v brazde, ki jih je jela obračati njegova roka, padale so srage raz njegovega čela; zemlja, katero je prerahljal, prirasla mu je k srcu in mu takorekoč izpolnila del njegovega „jaz“. On se je nekako spojil s svojo prstjo, v njegovi duševnosti pognalo je čustvo pravice krepke korenine. Upravni sistem mora poljedelstvo podpirati in sicer najbolj s tem, da odstranjuje raznovrstne zapreke (tlako, desetino, omejeno dedno pravo), ki so dotlej ovirale zdravi razvoj obdelovanja; da nadalje skrbi za intenzivno obdelovanje in pridobivanje novih kompleksov z izsuševanjem močvirja, z umnim razkosavanjem večjih posestev, z najemniškim redom; da se naposled vrši obdelovanje racionalno, izkoriščaje praktične uspehe modernega naravoznanstva in uporabljaje poboljšane stroje in priročajše orodje.

Poljedelstvo izkorišča površino naše zemeljske skorje, a rudarstvo prodira proti dnu našega planeta in si prisvojuje zaklade zemeljskih duhov. Ne le nebroj luksuri-

joznih kamenov in kovin, ampak tudi množino za obrt prepotrebnih tvarin, nabrska marna človeška roka na dan. Upravstvo moralo bi skrbeti, da povzdigne to stroko blagostanja na višjo stopinjo po vzpodbujanju, kajti podzemeljsko, krtovo delo ima vendar-le nekaj zbegujočega na sebi, nikdo ne zastavlja rad svojega življenja in premoženja.

Nič manj pozornosti ne zahteva tudi gozdarstvo, ki je važen krepitelj narodnega blagostanja, kajti lepi gozdi, ki liki lasje krasijo kraje, niso le estetične vrednosti, ampak oni so tudi neprecenljivega narodno-gospodarskega pomena, kajti oni so zaloga v kurjavo in stavbo, oni uplivajo na gorkoto in mraz, na vlažnost in sušo, sploh, oni so regulatorji podnebja, pozimi vsemu kraju gorka odeja, poleti srkajoča goba.

Da je tudi obrtnost in promet z roko v roki poleg produkcije nedoglednega pomena za sleherni družbo, ki hoče biti utelešena ideja blagohotnosti, uzor upravitva: temu mora pritrditi vsakdo. Toda tukaj nam ni mesta, da bi še nadalje premotrivali le-to prepreženo pretakanje in presnavanje materijelnega blaga, kajti to je pravzaprav naloga narodnega gospodarstva, politične in finančne uprave. Samo nekaj besed še o aktivnih ali produktivnih močéh!

Razvite moči dopadajo se nam že zbok ideje popolnosti — in s te plati premotrivali jih bomo v kulturnem sistemu —, a one pridobijo naše нравno dopadenje tudi kot sredstva v večje blagostanje. Upravstvo je s produktivnimi močmi v naslednji zvezi: 1. Ono zahteva, da naj ne ostane nobena moč nerabljena, ampak naj sleherni po svojem razmerju pripomaga k občnemu blagru. Skrbna vzgoja in primeren pouk, ki že v nežni mladini goji nagnenje do dela — koje je itak že glavna poteza v otroški atmosferi —, ima tu široko, hvaležno polje. Treba bi bilo tudi, da se na katerisibodi način zmanjša število parasitov — bogatašev, ki se redč ob žuljih producentov, a svoje skrbno negovane moči pa zapravljajo v žitju, ki je нравno indiferentno, če ne še hujše!*

2. Upravstvo urejuje moči takó, da je sleherni na svojem pravem mestu, kjer se najlažje razvija v svoji individualnosti in prinaša celoti največje koristi. Umna delitev dela, ki usposobi pojedinca, da se intenzivno uglobi v posamezno stroko, je zategadelj prav primerna. Toda delitev dela ne sme biti brezmejna, kajti inace poniža človeško osebnost na stopinjo mehanično delujočega stroja. Poleg tega pripomore pa tudi svobodna konkurenca, da zastavi družbenik svoje moči tam, kjer pričakuje največ uspeha. Ako se odpre svobodnemu tekmovanju prosta pot, ako more posameznik po svojih zmožnostih poiskati prostorček, kjer veselega srca in bodrih močij deluje v blagor družbe: tedaj bodo stale na vrhuncu družbenega upliva tudi moči, ki so se le po svoji lastni vztrajnosti in žilavosti povzpele nad temo drugih, njim sorodnih; tedaj se bodo zatvorila vrata, skozi katera se je prismukalo tolikanj publih glav na najvažnejše strategične postojanke, raz katere je imponovalo visokorodstvo im plemstvo ter pod to krinko skrivalo slabotne, hirajoče moči. Kaj plodonosna dozdeva se mi celó misel, ne bilo bi li v mnogočem boljše, da bi se prepustilo tudi šolstvo privatnemu tekmovanju, da bi se približno po vzgledu norveškem, pod nadzorstvom družbe razvila živahna konkurenca v vzgojevanju njenih članov!

* Večkrat se je že nasvetovalo, naj bi tem srkajočim gobam zastavili žile z občutljivim znižanjem, ali pa popolno odpravo obrestne mere. Vendar proti temu govoré naslednji trije razlogi: Denar je po narodno-gospodarskih pojmih blago, katerega cena je odvisna — kakor pri blagu sploh — od ponujanja in povpraševanja. Da se ovira obrestna kvota, ovira se tudi gospodarski promet. — Nadalje bil bi le-tak skopuški zakon najbolj naperjen proti malemu kapitalu, ki je največkrat navezan na obresti, a velike vsote uporabljajo se itak še sedaj kot deleži pri podjetjih, od katerih dobivajo po dividendah neomejene obrestne kvote. — Slednjič, ni ga zakona, ki ne bi pustil prebrisanemu oderuhu odprta kaka stranska vrata, in on se bo, kadar in kolikor bo le mogel, odškodoval o priložnosti in bo obral ubogega malega obrtnika, trgovca in kmeta do kostij.

3. Upravstvo naj bi skrbelo za to, da se novim družbenim potrebam vzgojé tudi nove, bodre moči. Obširna splošna izobrazba, razširjanje obzorja mora biti temelj, na katerem se uglaablja vsak duh v posamezno stroko, na katerem si more iz znanih pričin sestavljati raznovrstne kombinacije. Da se le pokaže nova obrtna stroka, da se le odkrije nova potreba, in že hité duhovi — sevé tisti, ki so se napili splošne izobrazbe — družbo zadovoljevat in napolnjevati nastalo praznino.

4. Upravni sistem mora tudi podpirati slabotne moči; on jim mora po štípendijah, posojilnicah, pomožnih društvih priskočiti na pomoč in jih podpirati v teženju, da bi postali tekom časa aktivni, za narodno blaginjo delujoči udje.

5. Upravstvo mora slednjič skrbeti, da se preskrbi primerna eksistenca udom, ki so že stopili v družbeni krog nepopolno razviti (pohabljeni, umobolni) ali pa, koji so postali še le tekom časa po bolezni, starosti in kaki nesreči nesposobni, da se preživé z delom svojih rok.

Ideja kulturnega sistema.

Ako je upravstvo uravnano po principu blagohotnosti, bodisi da dosega svojo nalogo le približno, naseli se v naši notranjosti čustvo zadovoljstva in blaženosti. Le-to čustvo notranjega miru vzbudi pa v marsikomu dozdej še nerazvite duševne klice; ono povzroči, liki drože, duševno razburjenost, katera se po razburkanem valovju ublaži v čisto, oplemeniteno duševnost. Da je le naše materijelno stanje na trdih tleh, navadi se človek obračati svoj pogled v jasne višine, a tudi med temne oblake; on jame ljubiti znanost kot sredstvo neprestanega napredovanja, ne meneč se za burno hlastanje po minljivem blagu. Kjer se nahaja družba v takih srečnejših odnošajih, začne nastopati na pozorišče javnosti ideja popolnosti; pod praporom kulture vname se boj med lučjo in temo. Saj narod, ki vidi le v materijelnem blagostanju svoje najvišjo zadačo, koji zabelježuje uspehe znanostij in umetnostij le kot „conto corrente“ v prid svojega telesnega zadovoljstva: le-tak narod bil bi vendar, kljub vsemu zunanjemu sijaju in blesku, še daleč, daleč od istinitega npravnega teženja človeškega. Kakor je pravo temelj in osrednji steber socijalnemu življenju, tako reprezentuje višja kultura (umetnost in znanost, očiščene šege in ublažena vera) okusne okraske in fine ornamente na surovih stenah socijalnega poslopja.

Kulturni sistem je le na večjo skupino ljudij projektovana ideja popolnosti; kakor le-ta, obrača potemtakem tudi sistem omike svojo pozornost na naslednje tri točke:

1. na moč družbenega teženja,
2. na njegovo množino in mnogostranost in
3. na njegovo koncentracijo.

Da se zadosti prvi zadači, da se namreč doseže potrebna moč družbenega teženja, treba je le, da se pojedine moči po pouku in vaji dobro podkujejo, kajti družbeno teženje je le vsota vseh posameznih delovanj, posameznih sumandov. V razmerju, v katerem torej poslednji naraščajo, narašča tudi vsota.

Težje je pa že razvozlanje druge naloge, ki zahteva množino in mnogostranost družbenega teženja, kajti tu stojimo pred alternativo: ali naj se mnogostranost celote doseže po mnogostranosti pojedinca ali pa po njegovi jednostranosti? Kateri teh načinov obeta večji uspeh, kateri je bolj v duhu kulturnega sistema?

Da pogledamo temu vprašanju na dnu, spremenimo je v konkreten slučaj! Razložimo si stvar tako-le: Družba, o kateri je govorica, sestoji iz α -udov, in v njej se nahaja α raznovrstnih teženj. Kaj je po teh domnevah najboljše? Ali naj vsak posameznik zastopa vseh α teženj, ali pa si naj izvoli le jedno stroko, samo jedno delo, v katero se naj zaglobi z vso močjo in ljubeznijo?

(Dalje sledi.)

Formalne stopnje.

Piše Matija Lichtenwallner.

(Konec.)

Že prej smo omenili, da nekateri Herbart-ovci trdijo, da ni umestno, podane stvarine še posebej razlagati, ako je bila priprava temeljita. Njih večina pa vendar pripoznava, da je interpretacija ne dovolj jasnih točk neobhodno potrebna. Da si v tem slučaju različnih nazorov, se v jednej točki vendar vsi Herbart-ovci strinjajo, vsi namreč soglasno povdarjajo, da se podana stvarina ne sme, kakor se je dosihmal godilo in se še godi, katehetično izpraševati. Vprašanje o umestnosti takega izpraševanja je silno važno in zaradi tega bodi nam dovoljeno, na tem mestu doslovno zapisati besede teoretično in praktično izkušenega Herbart-ovca, dr. Staude-ja, naslednika Reinov-ega v Eisenachu. Staude pravi:

„Bei unserer Behandlung fehlt das Abfragen des erzählten Stückes zum Zwecke der Einprägung. Wir sind entschieden gegen diese Art der Einprägung; denn das Abfragen zerreisst fortwährend die schon in ihrer Bildung begriffene Reihe und hemmt fortwährend die schon begonnene Verschmelzung ihrer einzelnen Glieder untereinander; unser Ziel ist aber doch, dass das ganze erzählte Stück als feste Reihe ins Bewusstsein des Kindes eintrete, wie kann man da dies schon halb erreichte Ziel aufgeben, ja geradezu in seiner Erreichung hemmen durch ein Fragen nach den einzelnen Gliedern der Reihe, deren Aufeinanderfolge nur dem Fragenden klar vorschwebt, dem Gefragten aber durch die Zerstückung immer dunkler gemacht wird. — Dies Abfragegebiet in der Synthese ist ferner der Tummelplatz der grammatischen Fragen. Das sind solche Fragen, die eigentlich nur im grammatischen Unterricht über den erweiterten Satz, aber nicht im Sachunterricht vorkommen dürften, weil sie nicht nach einem ganzen Satz und Gedanken, sondern nur nach einem Glied derselben fragen.“

Tako izpraševanje, katero se celo po nekaterih metodičnih knjigah šopiri, pač ni drugega, kakor to, kar se pravi, prazno slamo mlatiti. Ko bi naše učiteljstvo vendar hotelo spoznati, da nima taka kateheza pri stvarnej obravnavi nobene vrednosti, ko bi hotelo spoznati, da je tak pouk bolj škodljiv nego koristen, bi (po takem spoznanju) začelo kmalu hoditi druga, boljša pota! Zakaj pa trdimo, da je tak pouk celo škodljiv? Taka vprašanja ovirajo samostojno mišljenje! Odgovarjati takim vprašanjem, katera polagajo učencem odgovor že na jezik, pač ni težavno, in odgovarjali ti bodo, če dovolj glasno govoriš, tudi tisti učenci, kateri so nekoliko zadremali — sicer ne vsled duševnega napora, ampak odgovarjali ti bodo, kakor v tem slučaju vsi drugi, mehanično. Glavni smoter pri pouku pa vendar ni, da se sploh odgovarja, ampak merodajno je pač to, kako se je učencu odgovor posrečil, t. j. koliko duševnega napora, koliko samodelnosti je bilo učencu treba, da se mu je misel, katero nam je povedal, v glavi porodila.

Pač resnične so besede, katere je dr. Staude dalje o tej točki izgovoril. On pravi:

„So unnütz und hemmend also das Abfragen einer eben dargebotenen Reihe in grammatischen Fragen für deren Einprägung ist, so verderblich wirken sie auf das selbständige Denken ein. Denn sie machen in Wirklichkeit nichts Sachliches klar, sie machen, auch wenn sie nach einem nicht in der Erzählung enthaltenen Satzgliede fragen, das Finden viel zu leicht, sie bewirken eine leere Spielerei mit Worten, statt einer wirklichen Vertiefung in Sachen, sie sind — auch wo die Antworten nur so herunterrasseln — eine hohle Spiegelfechtere, die nur dem Unkundigen imponiert, sie machen den Lehrer zum einzig Denkenden, den Schüler zum Gedankenlosen und nähren so, wo sie vorherrschen, mit unheimlicher Consequenz die Denkfaulheit und Interesselosigkeit.“

Kdo mu zamore, kdo se mu upa oporekati? S temi ostrimi besedami zavdal je dr. Staude pač katehetskemu poučevanju, katero se je po nekaterih šolah udomačilo, hud, da smrtni udarec. Toda idimo dalje! Kako si pa mislijo torej Herbart-ovci razlaganje in utrditev podane stvarine?

Kakor je znano, se razlaga le to, kar ni popolnoma jasno. Česar pa učenci niso dovolj razumeli, to izve učitelj le tedaj, ako jeden boljših učencev podano stvarino tako j — seveda brez učiteljevih vprašanj — v zvezi ponovi. To je I. ponovitev (I. totalno shvatanje). Pri tem ponavljanju ne sme se učencu pretrgati beseda; le izjemno pomaga se mu s primernimi migljaji ali z besedami: „Zakaj, potem in dalje?“ ali pri zemljepisnem pouku: „In kraj leži?“ ali „pokaži!“

Po tej ponovitvi dostavijo učenci vse, kar se je morebiti izpustilo ali pozabilo, in popravijo vse, kar je bilo napačnega. To nalogo ima sedaj izvršiti vglobljenje ali razlaganje in sicer v obliki proste zabave. Kateri izmed učencev želi besede, javi se prostovoljno in izrazi svoje mnenje. Učitelj naj ostane kolikor mogoče v ozadju, učenci naj o predmetu čim največ sami debatujejo, učitelj pa naj to debato le vodi. Sploh mora pouk vzbujati v učencih zanimanje v tolikej meri, da se jih večina prostovoljno za besedo oglašča. Iz tega razloga naj se v obče, razen pri ponavljanju in pri skušnjah, učencem ne zaukazuje, da odgovarjajo.

Potem sledi še jedna ponovitev podane stvarine, seveda, vpoštevaje vse poprave in dostavke, katere smo med vglobljenjem naveli. To je sedaj II. ponovitev ali po Herbart-ovcih II. totalno shvatanje.

Naposled ponavljajo še slabejši učenci, in tem načinom utrdi se nova stvarina.

- Sinteza obsega torej sledeče:
- a) Podrobno podajanje nove stvarine.
 - b) I. totalno shvatanje podane stvarine po boljših učencih.
 - c) Popravo in dostavke vseh v teku prve ponovitve opazovanih pogrškov in nedostatkov.
 - d) II. totalno shvatanje najprej po boljših in potem v svrhu splošne utrditve tudi po slabjših učencih.

III. stopnja: asociacija ali združevanje.

Prisvojitev nove stvarine pa še ni najvažniše za učenca. Za to sledi sintezi ali podajanju tretja stopnja, katera nam bode pojasnila, kako naj učitelj dalje ravna, da doseže gotove vspehe.

Pouk mora biti vzgojevalen. V to svrho mora iz konkretne vsebine izluščiti vse, kar je splošne veljave, kakor verske, prirodne, pravne, jezikovne in še druge zakone, ker le ti dadó določeno smér mišljenju in hotenju naših učencev. S temi zakoni in pravili naj se pa učenec seznani v obliki pojmov, sodov in sklepov. Konkretni predmeti, kateri so se učencu na drugej stopnji ponujali, bili so tako rekoč posoda za te abstraktnosti. Kratko: pouk ima sedaj odmišljati ali skrbeti za abstrakcijo. To pa je naloga tretje stopnje, namreč asociacija ali združevanja, ki je prav za prav formalna stopnja mišljenja, pravega, globokega mišljenja, in prav zaradi tega naziva jo Dörfeld naravnost „mišljenje“.

Kako pa se torej vrši abstrakcija?

Učenec mora abstraktne misli s pomočjo učiteljevo kolikor mogoče sam najti. Sè sintezo podali smo učencu nekoliko konkretne stvarine. Tej stvarini treba je pa zdaj pridevati drugega konkretnega gradiva, katero je otrokom deloma iz lastne izkušnje, deloma iz prejšnjega pouka že znano. Ko se prav obilo takih konkretnih primerov poišče, se le

Učenci
razlagajo
nepravilno
Besede
mišljenje
po odločitvi
Bib. —

Učenci
Listo
do 9.
(III.)

ti med seboj primerjajo. Pri tem delu spozna učenec skupne ali bistvene znake, kateri so lastni raznim konkretnim slučajem, med tem, ko znaki, kateri se odlikujejo po svoji različenosti, utemne, ugasnejo, učenec jih spravi izpred očíj, potisne jih v kot. Čim več se navede konkretnih slučajev, tem lažje vrši se abstrakcija. Skupnost znakov izrazi se potem v obliki primerne besede ali primerne stavka, odmišljanje je s tem končano, in učenec sprejel je v tistem trenutku novo predstavo v svoj notranji svet.

Nebistveni znaki so pri tem primerjanju sicer otemneli, ostanejo pa vkljub temu še z bistvenimi združeni, kar ima za učenca to dobro stran, da zamore vsled tega vsak trenutek tudi navesti primere, iz katerih se dotični pojem izvaja. Učenec mora namreč biti usposobljen, vsak trenutek dvigniti se od konkretnega slučaja do pojma, mora pa tudi obratno biti usposobljen, to pot korakati nazaj. V vsakem drugem slučaju je to, kar učenec zna, brez življenja, ker visi osamljeno v zraku ter pogreša realnih tal.

Ta stopnja sestavlja, veže ali združuje torej predstave. Ta posel pa izvršuje s tem, da sorodne predstave se skupnim pojmovnim izrazom označuje. Imenuje se torej združevanje ali osociacija.

Kar se tiče poučevalnega načina, velja za to stopnjo prosti razgovor.

Naposled še nekaj! Prej se je omenilo, da je neobhodno potrebno, da ostanejo pojmi s konkretno stvarino v tesnej zvezi. To je, smemo reči, glavna tirjatev tretje stopnje.

Logičnih pojmov s tem sicer ne bomo dobili. Logični pojmi tvorijo se namreč, kakor nas uči logika, da se posameznim konkretnim slučajem odzamejo vsi nebistveni znaki, tako, da ostane naposled le to, kar je bistvenega.

V ljudske šoli se pa abstrakcija nikakor ne sme zasledovati do te skrajne meje. To bi bilo zelo pretirano. Tukaj zadostuje, da se bavimo in zadovoljimo s psihičnimi pojmi, katerih bistvo je v tem ležeče, da se učenec vseh skupnih znakov na posameznih konkretnih slučajih do dobrega zaveda, ne da bi njih nebistvene znake popolnoma ločil od bistvenih. To pa nikakor ne škoduje. Psihični pojmi vsled tega niso tako medli, oni so celo jasnejši in živahniji od logičnih.

Apercepcija pa se še s tretjo stopnjo nikakor ni dognala do konca, ampak nadaljuje in završi se še le na posebnej stopnji, ki se imenuje

IV. sistem, povzetje, pregled ali urejanje.

Kar se je na tretjej stopnji vsled primerjanja raznih konkretnih slučajev splošnega pridobilo, se zdaj z jedrnatimi besedami v primerni obliki izgovori in utrdi.

Ako gre za našo mravnost, izražajo se splošne misli v obliki pregovorov, prislovic ali primernih izrekov in kitic. Pri zemljepisnem in prirodopisnem pouku se predmet, ne vpoštevaje nebistvenih znakov, kratko opiše. V slovnici so pravila, pri računstvu in prirodoslovnem pouku pa zakoni, ki se na tej stopnji dobivajo.

Pa ne samo splošne misli, katere smo iz konkretnih slučajev jedne metodične jednote ravnokar izluščili, se sistemizujejo, ampak treba je tudi nove izreke, pravila, zakone itd. spraviti v pojmovno vrsto, katera se je o dotičnem predmetu s poprejšnjim poukom že pridobila.

Nikakor pa ne zadostuje, da se pojmi in pojmovne vrste le ustмено utrdijo. Učenci morajo take vrste tudi večkrat ponavljati in v to svrho je neobhodno potrebno, da si jih v besedah natolčnicah beležijo. Pri zemljepisnem pouku se tudi na tej stopnji riše.

Kar se tiče učne oblike, zahteva Herbart, da učitelj na tej stopnji v zvezi govori ali podava.

Z dosedanjim poukom storili smo vse, kar pospešuje apercepcijo, s četrto stopnjo je torej to važno delo završeno in mislili bi, da smo se svojo nalogo zdaj gotovi.

Pa moti se, kdor tako misli. Pojmi in pojmovne vrste, kateri napolnjujejo sedaj učenca notranji svet, so in ostanejo mrtvi zakladi, ako ne skrbi učitelj za to, da se uporabljajo, da se praktično izkoriščajo. Ta veljavni posel pa izvršuje posebna stopnja, ki se imenuje

V. metoda ali uporaba.

Gotovo je že vsakdo opazoval, da pridejo otroci, kateri še v šoli precej dobro računijo, včasih v veliko zadrego, ako je treba slučajno rešiti doma kakšno praktično nalogo, katero jim dajo starši, in bodi si naloga še tako priprosta. Pravila iz pravo-pisja so učencem včasih dobro znana in vkljub temu pišejo besede, katerih pisava se ravna po dotičnih pravilih, celo napačno. Slična nasprotja opazujemo pri verskih pravilih, нравskih sodih itd.

Iz tega sledi, da je treba skrbeti za primerne vaje, katere dadó splošnim mislim še le pravo veljavo in moč. Med tem, ko tretja stopnja pojme iz konkretne stvarine izlušči, jih peta stopnja zopet v druge konkretne slučaje povija.

Poraba ima torej sledečo nalogo:

a) Skrbi za obratni red pojmovne vrste, katero smo na četrtej stopnji dobili na pr. 1. razgovor o obtoku vode od izvirka do morja in oblakov, 2. nasprotno; 1×1 v redu naprej, potem nazaj itd.

b) Poraba se vrača od pojmov zopet do konkretnih slučajev.

c) Rešujejo se naloge s pomočjo pravil in zakonov, katere smo na četrtej stopnji spoznali.

d) Na podlagi slučajev iz zgodovine in življenja sodijo učenci, ali se je kakemu določenemu нравskemu načelu zadostilo ali ne, in ako je bilo djanje temu načelu nasprotno, določujejo, kako bi se bilo moralo djanje vršiti.

e) Otroci si domišljajo razne položaje iz življenja in pripovedujejo, kako bi bilo v takih slučajih ravnati.

S tem smo završili razpravo o formalnih stopnjah. Ako se še jedenkrat ozremo na nje in svoje misli o njih bistvu pregledno združimo, dobimo sledečo nazorno sliko:

Napoved učnega smotra.

I. stopnja — priprava: v primernem prostem razgovoru se učenci na novo stvarino pripravljajo.

II. stopnja — podavanje: nova stvarina se podava.

III. stopnja — združevanje: taista se medsebojno in z drugo slično že znano stvarino primerja in združuje.

IV. stopnja — povzetje: iz nabranih slučajev izvajajo se splošne misli v obliki pregovorov, izrekov, pravil, zakonov itd.

V. stopnja — uporaba: taiste se vsestranski uporabljajo.

Naposled bodi nam še dovoljeno, pristaviti nekatere opazke, katere zadevajo bistvo formalnih stopinj v obče.

Tu in tam poskušalo se je formalnim stopnjam predbacivati, da niso drugega kakor nadležna šablona, ki jemlje učitelju toliko potrebno prostost pri pouku. Prav tako, prostega gibanja je treba učitelju v šoli! Pa vkljub temu mu nikakor ni mogoče brez formalnih stopinj dobro izhajati. Kdor vestno poučuje, dela itak po formalnih stopnjah — nehoté, instinktivno. Ali pa pristuje izobraženemu človeku, uravnati svoje djanje in nehanje le po instinktu, le instinktivno, ne pa z varnimi koraki stopati za smotri, po katerih teži, po smotrih, katere mu je doseči? Trditi smemo, da zavzema vzgojitelj, kateri pri svojem dejanju opazuje natanko določene zakone, v vsakem oziru višje mesto od onega, katerega vodijo, da si ravno včasih tudi do zaželjenega smotra, le skrivne

Dalje na strani 170.

Načrt za računanje na

(Profesor L. Lavtar.)

II. Učni

Ura	Š o l s k o					
	p r v o		d r u g o		t r e t j e	
	neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno
1.		Vrste za pri- in odštevanje števil 1, 2, 3...9	Števne vaje za razšir številne vrste do 1000	Shvatba ulomkov v vrstah (prim. 35., 36. teden)		Oblečene naloge (3. Reh., 79, 80, 81)
2.		detto.	detto.	detto.		detto.
3.		detto.		detto.		detto.
4.		detto.		detto.		detto.
5.		detto.		detto.		detto.
	Vrste za pri- in odštevanje		Shvatba ulomkov v vrstah Števne vaje za razšir šte- vilne vrste do 1000		Oblečene naloge	

jednorazredni ljudski šoli.

(Konec)

načrt.

l e t o

č e t r t o		p e t o		6. 7. in 8.		Teden
neposredno	posredno	neposredno	posredno	neposredno	posredno	
	Jednostavni sklepni računi		Deljenje cel. števil, dec. in navadn. ulomkov a) čisto, b) oblečeno	Površje kroglje	Kakor neposredno	40.
	detto.		detto.		Površje kroglje	
Op. Sklepi pri popravi	Obleč. naloge, na katerih se ponavljajo sklepi raznih računov. Sestavljene obleč. naloge		Sestavljene obleč. naloge s števili a) celimi, b) ulomlj.	Telesnina kroglje	Telesnina kroglje	
	detto.		detto.		detto.	
	detto.		detto.		detto.	
Jednostavni sklepni račun Oblečene naloge, na kate- rih se ponavljajo sklepi za razne račune — Sestav- ljene oblečene naloge		Deljenje celih števil, deci- malnih in navadnih ulom- kov, a) čisto, b) oblečeno Sestavljene oblečene na- loge s števili a) celimi, b) ulomljenimi		Površje in telesnina kroglje		

moči njegovih čustev. In zakoni, na katerih se formalne stopnje osnivajo? Saj niso nič drugega nego tista večna pot od posameznega do splošnega, od konkretnih predmetov do abstraktnih misli, torej induktivna metoda, katero imamo zahvaliti za toli ogromno število prekoristnih iznajdeb na svetu.

„Šablona“ formalnih stopinj je torej v istini neprecenljive vrednosti. Po tem navodu učitelj najlože in najhitreje sestavlja učne slike. Formalne stopnje pomagajo mu zbirati gradivo, silijo ga pa tudi, to gradivo tako razvrstiti, kakor je otroškemu shvatanju najbolj primerno. Kdor začne enkrat to pot hoditi, on bode z veseljem po formalnih stopinjah poučeval in gotovo ne bode nikdar več te gladke poti zapustil.

Podajam torej te vrstice javnosti z željo in namenom, da bi v tem ali onem čast. tovarišev vzbudile ono zanimanje, katerega je stvar vredna. Teorija sama na sebi pa našim težnjam nikakor ne koristi. Želeti je torej, da tisti tovariši, kateri se zamorejo navdušiti za naš predmet, gredo z nami na delo ter začnejo izdelovati učne slike v smislu formalnih stopinj. Izbere si pa naj vsak gradivo, katero ga najbolj mika, s katerim se najraje bavi — prepričan sem, da bodo take slike vzorne. S tem razdelimo si tudi delo in ako bomo take slike na tem mestu marljivo objavljali, imeli bomo kmalu zbirko najboljših slik iz vseh učnih predmetov, katera nam bode v ponos. In v to svrho: Bog in naša lastna marnost!

Ljudsko šolstvo na Ruskem in „Vserossijskaja vystavka“ v Nižnjem Novgorodu.

Predno sem odpotoval v Rusijo, čital sem pridno knjige o tej državi. Žal, da so bile večinoma že zastarele, ter se v njih slika Rusija tako, kakor je bila, a ne kakoršna je sedaj. O ruskem ljudskem šolstvu čital sem povsod žalostne sodbe. Tako piše celo A. Jirak v izborni knjigi „Ročenka. Rozhledi po školstvu i pisemnicstvu paedagogičkém“.

„Ljudsko šolstvo je v Rusiji na tako nizki stopinji, da spada Rusija, kar se tiče ljudskega šolstva k poslednjim evropskim državam, kajti ogromna večina ruskega naroda vzraste brez šolske vzgoje in ako bode ljudsko šolstvo tako počasi napredovalo, preteklo bo več desetletij, da bode znanje branja in pisanja tako razširjeno, kakor je bilo pri nas v minolih stoletjih“. Dr. Murko pa piše v svojem potopisu „V provinciji na Ruskem“, leta 1888 v „Lj. Zvonu“: „Ruski učitelji so navadno pijanci V taki samoti, v kakoršni mora ruski učitelj živeti, se meni poslednje ne zdi čudno“. — Ako se še misli na visoko število ruskih anafalbetov, umevno je, da nisem popotoval v Rusijo s kaj visokimi pojmi o ruski ljudski šoli. Vendar pa sem se na potovanju po Ruskem prepričal, da so te sodbe o slabem stanju ruskega ljudskega šolstva že večinoma zastarele, da je zanimanje za ljudsko

šolstvo na Ruskem zašlo že v najširše kroge in da rastejo v zadnjih letih tu učni zavodi v nekaterih krajih ko gobe. Žal, da se mi dosedaj ni posrečilo dobiti kake statistične knjige o ruskem šolstvu v roke, moram se torej zadovoljiti, da opišem v tem oziru le svoje lastne vtise iz potovanja.

Najpoprej sem imel priliko, ljudsko šolstvo opazovati v nemških kolonijah, skozi katere sem potoval s kolesom iz Lajpciskaje v Odeso. Te kolonije so nastale po rusko-francoski vojni, zato se imenujejo Pariz, Lajpzig, Beresino itd. Prebivalci so imoviti ter so imeli že zdavno svoje šole. Na potu sem nagovarjal koloniste večinoma nemško, a dobil mnogokrat rusk odgovor, kajti ljudje tukaj namreč v novem času ne znajo dovolj pismene nemščine, ampak govoré med seboj večinoma v narečjih. Res so imeli nemški kolonisti poprej nemške šole, v katerih so učili nemški učitelji samo nemški. Šole je nadzoroval pastor, oziroma katoliški duhovnik, a učitelja je imenovala občina s privoljenjem duhovnika. Sedaj pa nadzoruje šole šolski nadzornik, katerega imenuje vlada. Ta potrdi učitelja, katerega predlaga občina, ako ima potrebne učiteljske izpite. Razven nemščine se uče otroci v vseh šolah sedaj rusko. Ako nima nemški učitelj izpita za ruščino, preskrbeti si

morajo še učitelja za ruski jezik. Tako sem v nemških kolonijah deloma z ruščino bolje shajal, kakor s pismeno nemščino.

Iz nemških kolonij sem potoval dalje po stepi skozi Akerman in Ovidijopol v Odeso. Rusija more biti ponosna na to lepo mesto, katero je nastalo na južni meji in se povzdignilo v tako kratkem času, kakor vidimo rasti mesta le v Ameriki, ne pa v Evropi, tembolj pa še, ako pomislimo, da je bila tu pred 100 leti sredi nepregledne stepe zapuščena turška vas. Pravilno zidano mesto s krasnimi palačami ter pravokotnimi in zelo snažnimi ulicami, ki so pokrite z izbornim tlakom ter mnogimi buljvari, vrtovi in parki, sigurno vsakemu tujcu dopade.

Za izobrazbo naroda se je v zadnjih desetletjih neizrečeno veliko storilo. V izborni knjigi Roskošnega: „Russland Land und Leute“, ki je nekaj pred 10 leti izšla, beremo, da je duševno življenje bilo v Odesi radi mnogih različnih tujih elementov zelo živahno. Odesa je imela takrat več ko 50 učnih zavodov, med tem razven vseučilišča jedno gimnazijo, tehnični institut, zavod za poljedelstvo in vrtnarstvo, mineralogični in dendrografični kabinet, zavod za orijentalške jezike z bogato knjižnico, židovsko šolo, več okrajnih šol itd. Iz Petrovega „Putevoditelja“ Odesa iz leta 1896 pa posnamemo, kako zelo se je šolstvo tu, kakor sploh v Rusiji, v zadnjem desetletju povzdignilo. V Odesi je namreč razven vseučilišča, kojega so preosnovili l. 1865 iz liceja Richelieu in katero zavzema med višjimi učilišči Rusije jedno prvih mest, še 143 učnih zavodov t. j. nič manj ko 93 učnih zavodov več ko pred 10 leti in sicer 21 srednjih šol ter 122 ljudskih. Mesto jedne moške gimnazije so sedaj štiri, jedna progimnazija, dve realki in dve trgovski šoli. Dalje 6 ženskih gimnazij ter 6 višjih ženskih učilišč, med temi jedna obrtna šola. Izmed ljudskih šol je samo 67 mestnih, 15 častnih t. j. od zasebnih ljudij ustanovljenih, 10 verskih in 30 društvenih. Iz teh števil je razvidno, da je šolstvo nižje kakor srednje na zelo visoki stopinji. Osebito se za žensko izobrazbo tu več stori, kakor v marsikateri stolici v zapadu.

Ljudsko šolstvo v zadnjih letih zaradi tega tako napreduje, ker je zadobila ljudska šola v zadnjih letih mnogo dobrotnikov. Bogat Rus je poprej dajal velikanske svote za cerkve, — zato so ruske cerkve večinoma tako bogate — a v zadnjih letih darujejo bogataši svoje novce raje za gradbe novih, krasnih šolskih poslopij ali pa v

podporo te ali one šole. Manj premožni pa se zbirajo v društva ter ustanovljajo potem šole. Tako je nastalo v Rusiji v zadnjih letih sploh mnogo šol, v Odesi pa nič manj ko 55.

Iz Odesa sem se peljal s parobrodom v Sevastopol, kjer sem se bolj zanimal za zgodovinske spomenike. Od tu sem se peljal drugi dan s kolesom proti južnemu obrežju Kryma. Dospevši v vas Bajdar zagledam tu krasno poslopje, obdano z lepim vrtom. Meneč, da je to kakšna dača (villa) (kajti to vas obiskujejo tudi turisti, zato je tu nekoliko dač), hočem že potovati naprej, ko zagledam napis: „Cerkovno prihodskaja škola, dom zemstva 1891. goda 12. dekabra sovershitsa“. Takoj se podam v šolo. Šolsko poslopje ni le zunaj krasno, ampak je tudi znotraj uprav uzorno. Pri vходу na desno je visoka in zelo svetla učna soba. Tudi šolska uprava je uzorna, a knjižnica ogromna ter učila tako izborna, kakor se vidijo le v najboljših šolah zapadne Evrope. Zraven učne sobe je „masterskaja“ izba, kjer se vadijo učenci v ročnih delih. Isto tako je uzorno stanovanje učiteljevo, kakor tudi velik in uzoren šolski vrt okrog šole. Takih šolskih poslopij in nekoliko še večjih in lepših, vidil sem še več na Krymu. Gospod G. Moskvich opisuje v svojem izbornem „Putevoditelju“ po Krymu šolstvo na Krymu sledeče: „Kakor kaže je stepna obrazovanost Kryma na višji stopinji, ko v drugih krajih ruskega carstva. Kazati se mora na ta fakt žiteljev Kryma, da so v vsakem manjšem ali večjem mestu moška in ženska srednja učilišča. Razven tega je v vsakem krymskem mestu vsled prizadevanja zemstva in mestnih svetovalestev zelo mnogo različnih šol, moških kot ženskih. V vsaki poštni postaji in vasi so pa narodne šole, ki so obdrževane na stroške zemstva z zelo priličnim stanovanjem za učitelje in učiteljice, ker so sezidana šolska poslopja po vseh pravih šolskega zdravstva“.

Zapustivši to krasno šolsko poslopje podal sem se čez goro ter se divil krasoti južnega obrežja Kryma. Okolica umetno narejene ceste, ki se vije mimo krasnih dač od Alupke mimo Orejande, Livadije ter skozi Jalto v Alušto, je slikovita v najdrznejšem pomenu besede. Nič manj pa mi niso dopadala krasna šolska poslopja, katera so zgrajena na stroške zemstva ali nekaterih dobrotnikov. Tako je v Alušti blizu cerkve prekrasno dvonadstropno šolsko poslopje, ki se je zgradilo na stroške Stahjeva. V tem poslopju je razven izorno

urejene šole tudi narodna knjižnica ter velike sobane, v katerih je čitalnja in kjer prirejajo v sezoni koncerte.

Iz Alušte sem se podal zopet čez goro v Simferopol, kjer imajo tudi Tatari svoje učiteljske. (Ij. Stiasny). (Dalje prih.)

Društveni vestnik.

Iz „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Slavna okrajna učiteljska društva prosimo uljudno, naj blagovolijo izvoliti delegate v smislu § 7 naših pravil za IX. glavno skupščino „Zaveze“, katera se bode vršila dne 4. in 5. avgusta mes. t. l. v Celju. Opozorimo pa slavna društva, naj volijo samo take delegate, kateri so voljni udeležiti se zborovanja, da bode vsako društvo v resnici tudi častno zastopano. Izvoljeni delegati naj se javijo zavezinemu predsedništvu.

Do sedaj sta volili delegate še le dve društvi: Učiteljsko društvo za „šentlenartski šolski okraj“ gg. Šim. Ješovnika, nadučitelja pri Sv. Roprtu v Slov. gor. in Fel. Škorjanca, učitelja isto tam, ter učiteljsko društvo za „kranjski šolski okraj“ gospici Emilijo Jurman-ovo, učiteljico v Šmartnu, in Ano Petrovič-erov, učiteljico v Smledniku ter gg. Drag. Benedika, nadučitelja v Smledniku, Drag. Česnika, nadučitelja v Predosljah, L. Jelenca, nadučitelja v Št. Juriju in Fr. Luznar-ja, učitelja na Primskovem.

V štev. 8. „Popotnika“ z dne 25. aprila meseca t. l. smo prosili slavna okrajna učiteljska društva in posamezne člane, da naj prav kmalu naznani, kaj nameravajo oglasiti za glavni zbor kot predavanje ali kot resolucijo, a do danes se še ni oglasilo nobeno društvo. Prosim še enkrat, da to storé prav kmalu, da ne pridemo v zadrego.

Z veseljem javimo, da je k „Zavezi“ pristopilo „Krčko učiteljsko društvo s sedežem v Vrbniku. Slava mu!

Direktorij „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ v Št. Juriju pri Kranju, dne 5. junija mes. 1897. l.

Dragotin Česnik s. r.
t. č. tajnik.

Luka Jelenc s. r.
t. č. predsednik.

Od Save. (Iz zborovanja sevniško-brežiškega učiteljskega društva.) Dne 9. maja meseca smo drugič zborovali zopet na Vidmu. Varuh sloge in navdušenje za velevažen namen, ki ga sleduje današnje učiteljstvo v druženje, zbrala sta tovarišev lepo število. Veseli smo bili gosta gospodičine Hiti iz Artiča baš tako, kakor novega uda gosp. Kresnika in pa slavljenca gosp. Kramarja iz Kapel, kateremu je veljala najvažnejša točka vsporeda.

Gosp. predsednik se najprej spominja prežalostne usode, ki je vnovič posegla v prevzvišeno cesarsko rodbino, želeč, naj bi sočutje, katero goji tukajšnje

učiteljstvo z milijoni zvesto udanih do presvetle habsburške hiše, tešilo ji srčno boleš in tolažilo nenadno izgubo. Dalje čestita gosp. Pečniku J., ki je nameščen stalnim voditeljem šole v Kapelah in z veseljem pozdravlja množico vztrajnih društvenikov kakor tudi one, katere je ugodna prilika po daljšem času zopet privedla v društveni krog.

Poročilo Lehrerbunda glede na osnovitev bolnišne blagajne se vzame na znanje; društvo sklene sporočiti, naj se čaka z ustanovitvijo takega zavoda, dokler nimamo osebnega plačilnega sestava.

Dopisu učiteljskega društva za graško okolico zastran učiteljskih internatov se na poročilo in predlog gosp. Knapiča pritrdi; kajti jasno je, da se bo preprečilo občutljivo pomanjkanje učiteljev le na podlagi naših zahtev, ki so jih povzročile socialne razmere. Nameravani internati po prepričanju strokovnjakov kakor izpovedbi naprednih ljudskih zastopnikov ne bodo imeli nikake trajne veljave. Učiteljstvo si šteje v dolžnost, opozarjati na te uvaževanja vredne okoliščine, a samo sodi o njih: „Ne potrebujemo jih“.

Dalje je podaval imenom odseka gosp. Knapič o podrobni učni tvarini za spisje. Delo je obširno in namenjeno na podlagi učnega načrta za eno do petrazrednice. Pridjani komentar nas pouči še o raznih podrobnostih trudapolnega dela. Društvo je z zahvalo sprejelo podrobni učni načrt, ki je učitelju vrlo dobro došlo navodilo pri sestavljanju te prevažne stroke in sklenilo, po hektografu pomnožiti prepise ter uročiti jih posameznim društvenikom.

Slovesna tišina nastane, ko naznani gosp. tajnik slavnostno točko vsporeda. Gosp. predsednik uvažuje v odkrito prijateljskem govoru plodonosno in posebno trudapolno, zato tudi priznana in odlikovano delovanje tovariša gosp. Kramar-ja v šoli in ga zahvaljuje za njegove zasluge, ki jih ima za razvoj društvenega življenja, proseč ga, naj deluje, v kolikor mu dovoljuje telesne moči, tudi v bodoče, naj ostane učitelj ljudstva, a da naj ohrani društvu tudi zanašljivo svojo blagonaklonjenost, njega udom pa bratovsko prijateljstvo. S temi besedami in med veselimi „živio“-klici slavljencu uroči predsednik gosp. Kramar-ju ličen in po spretnem risarju tovarišu Aparniku kaj okusno okrašen spominski list. Gosp. Kramar se za spomin, ki mu ga je društvo dalo na pot v potreben počitek, ganljivo zahvaljuje,

Vsled volitve zastopali bodo na zborovanju „Zaveze“ oziroma „Lehrerbunda“ naše društvo:

gg. Knapič, Mešiček, Exel, oziroma Zupan in J. Pečnik.

Veliko zanimanja provzročil je razgovor o proslavljanju 25letnega združenega delovanja učiteljev vsega političnega okraja brežiškega. V to svrhu predlagan program se je z malimi spremembami odobril in sestavil slavnostni odsek.

Nadepolni, kakor smo se sešli, končali smo zborovanje, v prijetnej zavesti, da se utrjuje pri nas čim dalje kolegijalnost in bratovstvo ter da pri slavnostnem zborovanju združeni proslavljamo velevažno društveno dobo spominjajoč se njenih jasnih in oblačnih dni. Na skupno slavnost torej po navduševalnih besedah tovariša-soseda:

„Le naprej, oj, le naprej,
Dokler je še vetra kej.“

Iz Savinjske doline. Savinjsko učiteljsko društvo je imelo 20. m. m. svoje prvo letošnje zborovanje na Gomilskem pri bolj pičli udeležbi. Uzrok temu je bila deloma bolezen, deloma preselitev nekaterih udov v druge kraje. Po običajnem pozdravu otvori predsednik gosp. nadučitelj Vidic iz Št. Pavla zborovanje in omeni spremembe, ki so se od zadnjega shoda z ozirom na nekatere društvenike izvršile. Gosp. M. Kavčič, bivši šolski vodja na Marija-Reki, odšel je za nadučitelja v Jurijlošter. Gosp. nadučitelj Šijanec iz Št. Jurja p. T. k Svetemu Antonu v Slov. goricah. J. Šijanec pa je dobil podučiteljsko službo v Gornjemgradu. Vsem trem bivšem marljivim društvenikom želi gosp. predsednik

na njihovih novih mestih sreče in povoljnega uspeha. Dalje omeni skelečega udarca, s katerim je neizprosna usoda zadela dragega nam tovariša, gospoda J. Sadnika, ker mu je britka smrt vzela mlado ljubljeno soprogo in njegovim otročičem skrbno mater. V obravnavo pridejo potem: Dopis štajerskega „Lehrerbunda“ zadevajoč bolnišnico blagajno štajerskih učiteljev. Po kratkem posvetovanju se sklene, to važno zadevo natančno pretresavati in pri prihodnjem zborovanju staviti primerne nasvete. Poziv Pedagoškega društva v Krškem se vzame na znanje. — Društveni računi za minulo leto se odobrijo. Volitev novega odbora. Pojavi se vsestranska želja, da naj ostane stari marljivi odbor. Ker pa dosednji predsednik gosp. Vidic naglašja, da on radi tehtnih, zdravstvenih in družbinskih razmer nikakor ne more predsedništva prevzeti, se izvoli novi odbor tako-le: V. Jarc, predsednik, Franc Farčnik, podpredsednik, J. Zotter, blagajnik in J. Stritar, tajnik. — Proti koncu zborovanja sta došla še dva tovariša, ki sta bila prej zadržana (pouk v šoli): novi nadučitelj v Št. Juriju p. T., gosp. Pečovnik in gosp. učitelj iz Reke. Novi predsednik pozdravi došla gg. tovariša in ju vabi, da pristopita društvu in se udeležita društvenega delovanja. Staremu odboru, posebno pa še gosp. predsedniku, kateri je precej let previdno in uspešno vodil društvo, izreče se zahvala. Razpravljalo se je še dalje o čebelarstvu, o katerem sta posebno zanimivo govorila gospoda nadučitelja Farčnik in Pečovnik. Prihodnje zborovanje bode v Braslovčah.

Dopisi in razne vesti.

Dunaj. (Nekajovolilni pravici podučiteljev.) Pri nas na Štajerskem se zdaj podučitelji nimamo pravice voliti zastopnika v okrajni šolski svet, ker se zakon birokratsko razlaga drugače, kakor je mislil zakonodajalec. Rešena pa menda ta stvar ne bo tako kmalu, kajti časniki poročajo, da na Dunaju dvomijo, ima li provizoričen podučitelj pasivno volilno pravico v okrajnem šolskem svetu. Pač bi lahko iz tega razvideli na Štajerskem, da imajo štajerski definitivni podučitelji pravico voliti zastopnika v okrajni šolski svet, kajti na Dunaju jo imajo vse učiteljske osebe, ki imajo usposobnostni izpit in takih je nad tisoč; dvomi se jedino še, imajo li tudi pasivno volilno pravico. Seveda, če se pomisli, da je na Dunaju nad 1000 usposobljenih učiteljev začasno nameščenih le zaradi manjših stroškov, je jasno, da se nikakor ne sme tem odrekati pasivno volilno pravico. Aber die höheren Rücksichten! Bog pomagaj! R....r.

S Trnovega. (Pojasnilo p. n. gg. kolegoma.) Obveščam vse gospode tovariše, da sva se

s tovarišem gosp. učiteljem Fran Leban-om pomirila. Z ozirom na nečastne stopinje, koje sem proti njemu storil, izjavljam resnici na ljubo, — da so jih krivi po vsem le drugi, koji so . . . svoje v mreže. Častno besedo stavim —, da kaj takega se ne bode nikdar več prigodilo od . . . ! V. J.

(Društvo „Selbsthilfe“) štajerskega učiteljstva ima beležiti že 5. slučaj smrti. Umrl je namreč 15. dne aprila meseca t. l. nadučitelj Franc Glantschnigg v Aigenu in bode torej članom po § 3 a dr. pr. vplačati za prihodnji slučaj smrti zopet 2 kroni. To blagotvorno društvo šteje sedaj okoli 420 članov, lahko bi jih pa štel še najmanj enkrat toliko, ko bi učiteljska solidarnost ne bila le prazna fraza. Bože mili!

(Spominska plošča) se odkrije v prihodnih počitnicah v Kutni gori na Češkem v spomin pedagogu dr. G. A. Lindner-ju. Tem povodom se skliče slavnostno zborovanje profesorjev in učiteljev v Kutno goro.

(Koroški deželni zbor) je prošnjo učiteljic za združenje plač z učiteljskimi (učiteljice namreč dobe le 80% plače učiteljev) odklonil, pač pa od 1. januarja meseca 1898. l. naprej zvišal plače provizoričnim podučiteljicam na 360 gld. (dosedaj 320 gld.) učiteljicam IV. plač. razreda pa na 400 gld. (dosedaj 384 gld.)

(Oženjeni otroci.) V Indiji je 100.000 dečkov in 627.000 deklic pod 14 letom pravilno poročenih.

(Važno za učiteljice ročnih del) in one, ki imajo s tem predmetom opraviti! Ravno kar je prišla na svitlo prepotrebna knjižica: „Deutsch-slovenisches Wörterbüchlein zum Gebrauche beim Unterrichte in den weiblichen Handarbeiten an Volksschulen mit slovenischer Unterrichtssprache. Verfasst von H. Schreiner und Dr. J. Bezjak. — Marburg 1897. Im Selbstverlage. — Mala osminka 32 strani. — S to knjižnico sta marljiva gg. pisatelja zatvorila občutno špranjo v našem slovstvu in gotovo bodo jima vse učiteljice, ki se pečajo s poukom ročnih del, zelo hvaležne na obilem trudu, ki sta ga imela ter pridno segale po lični in ročni knjižici, ki se dobiva po 50 kr. pri izdajatelju gosp. ravnatelju H. Schreiner-ju v Mariboru.

(Uradna konferenca) za šmarni in konjski okraj bude 25. dan avgusta meseca t. l. v Ločah in se bodo obravnavala sledeča vprašanja: 1. Kako je prirediti slovniske vaje, da pospešujejo bolj pouk v rabi materinščine, kakor pa teoretično slovnico. 2. Pouk po formalnih učnih stopnjah. 3. Razmerje mej realnim poukom in čitanko.

(Vabilo na XXXII. občni zbor „Slovenske Maticе“) v sredo dne 23. junija meseca ob pol petih popoldne v klubovi sobi „Narodnega doma“ na Fran-Josipovi cesti šte. 10. Vrsta razprav: 1. Predsednikov ogovor. 2. Letno poročilo tajnikovo v dobi od 1. junija meseca 1896. do 31. maja meseca 1897. l. 3. Sklep računa o društvenem novčnem gospodarstvu za 1896 leto. * 4. Volitev treh računskih presojevalcev. (§ 9. a) dr. pravil.) 5. Proračun za l. 1897. 6. Dopolnilna volitev društvenih odbornikov. — Po § 12. društvenih pravil imajo letos izstopiti iz odbora gg.: Grasselli Peter, dr. Lesar Josip, † Navratil Ivan, Rutar Simon, dr. Staré Josip, Stegnar Feliks, Svetec Luka, Tavčar Alojzij, Vavru Ivan in Zupančič Anton. — V odboru pa še ostanejo gg.: Bartel Anton, dr. Detela Franc, dr. Dolenc Hinko, dr. Glaser Karol, dr. Gregorčič Anton, Gregorčič Simon, Hubad

* Računski zaključki so gospodom udom v društveni pisarni na ogled in jim bodo pri občnem zboru tiskani na razpolaganje.

Franc, dr. Janežič Ivan, dr. Jarc Anton, Kersnik Janko, Koblar Anton, Kržič Anton, dr. Lampé Franc, Levec Franc, Majciger Ivan, Pleteršnik Maks, dr. Požar Lovro, Seneković Andrej, dr. Sernec Jos., dr. Sket Jakob, Sušnik Ivan, Šubic Ivan, Šuklje Franc, Šuman Josip, dr. Tavčar Ivan, Vilhar Ivan, Wiesthaler Franc, Zupančič Vilibald, dr. Zupane Jernej in Žumer Andrej. — Vsaj 20 odbornikov mora po § 12. dr. pravil navadno bivati v Ljubljani. Izstopivši smejo biti zopet voljeni. — Pri volitvi treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se vtevajo tudi zakonito podpisani volilni listki nenavzočnih drušvenikov. 7. Posamezni predlogi in nasveti.*

V Ljubljani, dne 5. junija meseca 1897. l.
Frančišek Levec, **Dr. Josip Staré,**
 predsednik. blagajnik.

Pedagogični razgled.

(Japonsko šolstvo.) Po ministerskem izkazu je izmed 42.058.903 prebivalcev 7.263.302 otrok, ki so delni šoli obiskovali. V resnici pa se jih poučuje 4.265.590, torej 50-73 %. Šol je 23.960 in sicer 23.398 javnih in 562 zasebnih. Potrošilo se je 1893. l. 10.683.150 jenov in sicer za elementarno šolo 9.055.980; za seminare 782.780; za srednje šole 515.106; za višje dekliške šole 1771; za tehniške šole 216.938 za druge šole 15.027; za šolske vrte 32.518; za knjižnico 731; za različne druge potrebe 42.499. Ti podatki nam kažejo, da Japonci tudi z ozirom na šolstvo ne zaostajajo za Evropejci, marveč da v tem nekatere evropske države celo prekašajo.

(Šolski nadzorniki v Bolgariji.) Nekateri bolgarski nadzorniki so se navadili prejemati od učiteljev „prostovoljne darove“. Tako dobivajo nekateri nadzorniki praseta, jagnjeta, poljske pridelke in druge. Neki nadzornik dejal je učiteljem na svojem potovanju, naj mu nalové postrvi, ker jih baje rad jé.

(Splošna šola v Turčiji.) Mejtef ali mekteb — tako se imenuje mohamedanska občna šola, v katerej se učijo otroci nekaj čitati, pisati in računati, kakor tudi nekaj korana. Beseda „mejtef“ ne znači zlasti šola, marveč mesto, kjer se nahaja mnogo knjig, toraj knjižnico. — V Bosni in Hercegovini je takih šol precejšno število, a v delih, kjer prebivajo Turki, že na daleč naznani oglušujoči krik, kjer je mejtef, kateri zlasti po svojej zunanosti napravi velik utis na tujca. Navadno je to pritlična koča, tu in tam tudi jednonastropna, razdrta, s streho, ki je pokrita z mahovjem, nagnjeno na jedno stran sveta, z dvema ali tremi kri-

* Kdor želi v smislu § 4 lit. a) društvenih pravil staviti kak nasvet, ga mora po § 2 lit. a) opravičnega reda predložiti odboru in storiti to vsaj do 19. junija meseca t. l., ako hoče, da pride v občnem zboru na razgovor.

vimi okni, s šipami, skozi katerih ni moči videti. Tu in tam vidi se mesto stekla masten papir, včasih tudi pergamen iz ovčje ali kozje kože. Duri zavorijo se od zunaj s kolcem, visijo navadno na le. senih klinih, radi tega tudi grozno škripljejo. Hodniki so ozki, da ne moreta hoditi dva vstric. Ako vstopimo v „učno sobano“ mejtefa, nas pozdravi nemil duh, kajti okna se ne dajo odpirat, ker so pribita, a o zračenju turški učitelj itak niti ne sanja. Soba je začnela kakor kuhinja brez dimnika. Klopji postavljene so na vse strani, pod njimi se nahajajo kupi prahu; na njih leže knjige in torbe učencev, poleg teh tintniki. — Klop, na kateri sedi učitelj (hodža), je pokrita s knjigami, na katerih počivajo cele plasti prahu; poleg njih ima 15 šib različne dolgosti za kaznovanje otrok; razven tega stoji v šoli tudi „falaky“, priprava za tolčenje po podplatih. Na steni visi kot okras šolske sobe neobhodno potrebni čibuk, a pod klopjo leži popolna priprava za kuhanje kave. — Kako se v mejtefu poučuje? Ako vstopi tujec v šolo, takoj se otroci obrnejo k njemu in vstanejo. Drugače klečijo po obeh straneh klopj in držeč pred seboj odprte knjige, čitajo na glas, jedno glasneje od drugega. Glasno čitanje je znak učenčeve pridnosti. Med tem prihajajo vedno novi učenci. Kodža si prižge čibuk in kadi, da je v sobi tema; prinesejo mu kavo, da more pri kajenju tudi piti. Konečno izprašuje. Deteta približujejo se mu kleče; nekatera pred njim čitajo iz knjige, a hodža le posluša. Ako sliši kje v klopeh nemir, segne po krajši ali daljši šibi, ne da bi vstal. Ako je učenec svojo nalogo znal, da mu hodža drugo. Čitajo učenci ali sami, ali pod vodstvom boljšega učenca, takozvanega „gjuze“. Kdor ni znal, ali bil v klopi nemiren, dobi „falaky“.

Učenci gledajo molče eksekucijo. Kaznovanci šepajo po obeh nogah v klop. Seveda se pri tej eksekuciji otrok grozno joče in dere. Potem se poučuje dalje. — Ako kateri učenec ne pride v šolo, pošlje učitelj dva učenca, ki sta svojo nalogo dobro znala, po-nj, da ga najdeta in privedeta v šolo. Dečka pregledata vse ulice in hiše. Ako ga ne najdeta prvi dan, dobodeta ga drugi dan. Ko ga privedeta, dobi „falaky“, da ne more hoditi. — Pride-li k hodži oče na poset, da se prepriča, koliko mu napreduje sin, ponudi mu hodža kavo; z njim pije in govori in otroci poslušajo. Po odhodu gostov poučuje hodža dalje; tudi po obedu vrši se poučevanje na isti način; hodža izprašuje one, katerih ni bilo v šoli predpoludnem. Po pouku udari z roko po klopi in pravi: Tek — abel — allach, kar pomeni: Bože, prejmi milostno, kar smo se naučili; ravno to reko tudi učenci, a potem gredo domov. — Tako poučuje se dan na dan vse leto. Otroci ne vstopijo skupno v šolo, kakor se tudi vsi nakrat ne poučujejo, ampak vsak posebe. — Ko je učenec jedno knjigo proučil, vrši se izpit (hatma), h kateremu pozove hodža učenceve stariše, a ti svoje znance. Po „hatmi“ kriče vsi otroci „amen“; hodža prečita molitev, na to podari oče izprašanca otrokom kruha, mesa, tudi denarja, goste in hodžo pa pozove na malico. „Hatma“ vrši se navadno ponedeljek, torek ali v sredo. V petek se ne poučuje, ker je to praznik Mohamedancev. — Iz mejtefa gredo učenci v višje šole (medrese), da se izučé za učitelja, ali za ruzdije. Dijaki v teh šolah imenujejo se „softi“. — Učenec, ki je zapustil mejtef, zna nekaj brati, manje pisati in računati. A zato potreboval je 7 do 8 let.

Po „Napredku“.

Št. 810.

Razglas.

V šolskem okraju Mariborske okolice se bodo stalno oziroma začasno namestile početkom zimskega tečaja 1897/8, te-le učiteljske službe.

1. Mesto nadučitelja na četirirazredni ljudski šoli v Kamnici.

2. Mesti nadučitelja in podučitelja oziroma podučiteljice na dvorazredni ljudski šoli v Reki, ki se bode na novo otvorila.

3. Mesti nadučitelja in podučitelja oziroma podučiteljice na dvorazredni ljudski šoli v Zatiški vasi, ki se bode na novo otvorila.

4. Mesto podučitelja oziroma podučiteljice na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Jakobu v Slovenskih gorah.

5. Mesto stalnega pomožnega učitelja za mariborski, šentlenartski in slovenjebistriški okraj.

S službami navedenimi pod št. 1—4 so združeni dohodki tretjega, z ono pod št. 5 pa dohodki drugega plačilnega razreda.

Prosilci za ta mesta naj pošljejo svoje prošnje, opremljene s spričevalom zrelosti oziroma tudi z istim usposobljenosti poučevanja in ako dosedaj niso službovali stalno nameščenim na javni ljudski šoli, tudi z dokazom avstrijskega državljanstva do konca junija t. l. dotičnemu krajnemu šolskemu svetu,

gledé službe navedene pod štev. 5 pa okrajnemu šolskemu svetu Mariborskemu.

Okr. šol. svet v Mariboru, dne 25. maja mes. 1897. l.

Predsednik: Kankowsky s. r.

Št. 689.

Razglas.

(Podučiteljska mesta.)

V ptujskem političnem okraju je popolniti ta-le učna mesta definitivno, event. tudi provizorično in sicer:

1. pri Sv. Barbari, 2. pri Št. Janžu na dr. polju, 3. na Selah, 4. v Stopercah, 5. v Vurbergu, 6. v Čirkoveah, 7. pri Št. Lenarti bl. Vel. ned., 8. na Runeču, 9. pri Sv. Florjanu, 10. v Žetalah po jedno in 11. na šoli ptujske okolice pa dve podučiteljski mesti.

Vse šole stoje v III. plačilni vrsti in se dobé povsod tudi proste izbe za stanovanja.

Prosilci in prosilke za katero teh mest, naj vložijo svoje prošnje, katere je opremiti s spričevalom zrelosti in učne usposobljenosti, pri še ne-nameščenih tudi z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico) predpisanim potom do 20. julija meseca 1897. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu. Okrajni šolski svet v Ptuj, dne 6. junija mes. 1897.

1—2

Predsednik: Scherer s. r.

Št. 580.

Razpis natečaja.

(Podučiteljska mesta.)

V celjskem političnem okraju je namestiti ta-le učna mesta definitivno eventuelno tudi provizorično.

V celjskem šolskem okraju:

1. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Lovrencu pri Prožinu, pošta Storé, III. plačilni razred in prosto stanovanje.

2. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Dramljah, III. plač. razred in prosto stanovanje.

V vranskem šolskem okraju:

3. Podučiteljsko mesto na šolski podružnici v Ojstrici, krajni šolski svet Št. Jurij ob Taboru, III. plačilni razred in prosto stanovanje v ojskiškem gradu.

4. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Gomilskem, III. plač. razred in prosto stanovanje.

V konjiškem šolskem okraju:

5. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Št. Jerneju, pošta Sv. Duh v Ločah, III. plač. razred.

6. Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Zrečah, III. plač. razred in prosto stanovanje.

V šmarskem šolskem okraju:

7. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Slivnici blizu Št. Jurija ob južni železnici, III. plač. razred in prosto stanovanje.

8. Podučiteljsko mesto na trirazredni ljudski šoli v Zibiki, pošta Pristova, III. plač. razred.

9. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Št. Vidu, pošta Šmarje pri Jelšah, III. plač. razred.

V gornjegraškem šolskem okraju:

10. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Gorici, pošta Rečica, III. plač. razred in prosto stanovanje.

11. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Frančišku v Savinski dolini, III. plač. razred.

V laškem šolskem okraju:

12. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli pri Sv. Jederti nad Laškom, pošta Laški trg, III. plač. razred in prosto stanovanje.

13. Podučiteljsko mesto na dvorazredni ljudski šoli v Dolu pri Hrastniku, III. plač. razred in prosto stanovanje.

Prošnjiki in prošnjice za katero teh mest naj vložijo svoje prošnje, katere je opremeniti z zrelostnim in s sposobnostnim spričevalom in pri takih, ki še niso v službi, tudi z dokazom avstrijskega državljanstva (domovnico), potem predstojnega okrajnega šolskega sveta do 15. julija meseca 1897. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

V Celju, dne 30. maja meseca 1897. l.

Predsednik: Attems s. r.

Št. 916.

Razpis učiteljskih služb.

V tem šolskem okraju razpisujejo se sledeče službe.

1. Nadučitelja-voditelja dvorazrednice v Štanjelu;

2. učitelja-voditelja jednorazrednice v Gabrovici pri Komnu, v Štomazu, na Vatovljah;

3. učitelja v Komnu, Povirju;

4. učiteljice v Kostanjevici, Štanjelu, Zgoniku.

Dohodki so določeni v deželni postavi 4. marca meseca 1879. l. odnosno 15. oktobra meseca 1896. l.

Prošnje s postavnimi svedočbami in sicer glede prosilcev iz drugih okrajev potom c. kr. okrajne šolske oblastni je vložiti do 15. julija meseca 1897. l. pri podpisnem.

Okr. šolski svet v Sežani, dne 15. maja mes. 1896. l.

Predsednik: Schaffgotsch s. r.

Št. 440.

Razpis služb.

V tem okraju se razpisujejo sledeče službe:

1. mesto definitivnega učitelja in

2. mesto začasnega podučitelja eventuelno podučiteljice na štirirazrednici v Bovcu;

3. mesto definitivnega učitelja-voditelja na novostanovljeni jednorazrednici v Kalu;

4. mesto definitivnega učitelja eventuelno podučitelja ali podučiteljice na trirazrednici v Cerknem;

5. mesto definitivnega učitelja-voditelja na jednorazrednici v Tribuši;

6. mesto definitivnega potovalnega učitelja na podružnici Reka-Police in Čadra-Zadlaj;

7. mesto definitivnega učitelja na podružnici na Ljubinju;

8. mesto definitivnega učitelja-voditelja na jednorazrednici na Žagi;

9. mesto definitivnega nadučitelja-voditelja na štirirazrednici v Kobaridu.

S temi službami so združeni dohodki določeni v deželnem zakonu z dne 10. nov. mes. 1896, št. 30, oziroma zakonika visokega ministerstva za bogočastje in uk z dne 15. oktobra meseca 1896, št. 54.

Potovalni učitelj dobi še letnih 100 gld. potnine, podučitelj ima 50 gld. letne osebne doklade.

Prosilci in prosilke iz drugega okraja imajo dodati prošnji razven spričeval tudi zdravniško spričevalo in jo doposlati v zakonito določeni dobi po svoji predstojni šolski oblastnji.

C. kr. okr. šol. svet v Tolminu, dne 14. maja meseca 1897. l.

Predsednikov namestnik: Kragelj l. r.

Št. 167.

Razglas.

Na Franc-Jožefovi 4razredni dekliški šoli v Ljutomeru III. plač. razreda je podeliti stalno oziroma začasno službo podučiteljice oziroma podučitelja.

Obeh deželnih jezikov zmožni prositelji naj vložijo prošnje s spričevalom zrelosti in z dokazom avstrijskega državljanstva pri krajnem šolskem svetu Franc-Jožefove šole v Ljutomeru do 1. julija meseca t. l.

Okr. šol. svet v Ljutomeru, dne 24. maja mes. 1897. l.

Tovariši in tovarišice, kupujte in naročajte „Knjižnico za mladino“ in „Popotnikov koledar“ za 1897. l.

Vsebinska. I. Razglas. — II. Utrinki iz socialne pedagogike. (XI.) (Brinjos). — III. Formalne stopnje. (Konec.) (M. Lichtenwallner). — IV. Načrt za računanje na jednorazredni ljudski šoli. (Konec.) (L. Lavtar). — V. Ljudsko šolstvo na Ruskem in „Vserossijskaja vystavka“ v Nižnjem Novgorodu. (I.) (Lj. Stiasny). — VI. Društveni vestnik. — VII. Dopisi in razne vesti. — VIII. Natečaji.

Lastnik in založnik: „Zaveza“

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.